

Witwassen is strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht. Het wetsartikel waarin witwassen strafbaar is gesteld is vrij ruim gedefinieerd. Hieronder eerst het gehele wetsartikel:

Artikel 420bis Wetboek van Strafrecht:

1. Als schuldig aan witwassen wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie:

a) hij die van een voorwerp de werkelijke aard, de herkomst, de vindplaats, de vervreemding of de verplaatsing verbergt of verhult, dan wel verbergt of verhult wie de rechthebbende op een voorwerp is of het voorhanden heeft, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf;

b) hij die een voorwerp verwerft, voorhanden heeft, overdraagt of omzet of van een voorwerp gebruik maakt, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf.

2. Onder voorwerpen worden verstaan alle zaken en alle vermogensrechten.

Het doel van de witwaswetsartikelen is de bescherming van de integriteit van het financiële en economische verkeer. Geprobeerd wordt om tegen te gaan dat de opbrengsten van misdrijven buiten het zicht van justitie blijven en dat criminele voorwerpen een schijnbaar legale status krijgen. De omschrijving van witwassen is zeer ruim. Daardoor valt er waarschijnlijk meer gedrag onder de strafbaarstelling dan wat mensen in het dagelijks spraakgebruik met witwassen zullen bedoelen. Bijvoorbeeld een drugsdealer die een duur horloge aanschaft van zijn opbrengsten zal er waarschijnlijk niet bij stilstaan dat hij zich schuldig maakt aan witwassen.

Opzettelijk witwassen (Artikel 420bis WvSr)

Bij de opzettelijke vorm van witwassen dient de verdachte ten tijde van de gedraging te weten dat het voorwerp dat hij verbergt of verhult uit misdrijf afkomstig is. Ten aanzien van deze wetenschap is voorwaardelijke opzet voldoende. De in de delictsomschrijving gebruikte termen 'verbergen' of 'verhullen' impliceren eveneens opzet. Ook hierbij is voorwaardelijk opzetvoorwaardelijke opzet voldoende (Kamerstukken II 2000/01, 27 159, nr. 5, p. 11).

Gewoonte witwassen (art 420ter WvSr)

Het zogenoemde opzet-witwassen is de generalis van de specialis gewoonte-witwassen dat strafbaar gesteld is in artikel 420ter WvSr. Iemand maakt zich schuldig aan gewoonte-witwassen wanneer hij zich herhaaldelijk schuldig maakt aan opzet-witwassen.

Schuldwitwassen (art. 420quater WvSr)

Tot slot bestaat er nog de schuldvariant van witwassen, opgenomen in artikel 420quater WvSr. In dit laatste geval dient bewezen te worden dat de verdachte redelijkerwijs had moeten vermoeden dat het voorwerp van misdrijf afkomstig was. Ten aanzien van de handelingen die de verdachte verricht ten behoeve van het witwassen dient overigens wel de opzet bewezen te worden. Voorwaardelijke opzet is daarbij voldoende; het zich willens en wetens blootstellen aan de geenszins als denkbeeldig te verwaarlozen kans dat men door zijn handelen iets verbergt, verhult enzovoort.

KENNISDOCUMENT JURIDISCH KADER WITWASSTRAAT

Witwassen en het gronddelict

Bij witwassen is de heler-steler-regel niet van toepassing, zoals dat bij de artikelen 416 en 417 WvSr wel het geval is. Dit betekent dat ook handelingen met betrekking tot voorwerpen die afkomstig zijn uit misdrijven die de witwasser zelf heeft gepleegd, wel onder de bepalingen van witwassen (artikel 420bis en 420ter van het Wetboek van Strafrecht) vallen. De wetgever heeft hier de zelfstandige strafwaardigheid van witwassen mee willen uitdrukken. Van belang is voorts dat de Hoge Raad in zijn arrest van 2 oktober 2007, NJ 2008, 16, bepaalde dat de opvatting dat het enkele voorhanden hebben van een voorwerp onvoldoende is om dit als witwassen aan te merken geen steun vindt in de wet.

Het geld of andere voorwerpen die worden witgewassen, dienen afkomstig te zijn uit enig voorafgaand misdrijf. Niet vereist is dat het voorwerp geheel uit misdrijf afkomstig is: ook een voorwerp dat gedeeltelijk met crimineel geld en gedeeltelijk met legaal geld is gefinancierd, wordt beschouwd van misdrijf afkomstig te zijn. Van belang is voorts dat de Hoge Raad in zijn arrest van 28 september 2004 (LJN nr. AP2124, HR 02679/03) bepaalde dat om te bewijzen dat het voorwerp 'afkomstig is uit enig strafbaar feit' niet uit de bewijsmiddelen moet kunnen worden afgeleid dat het desbetreffende voorwerp afkomstig is uit een nauwkeurig aangeduid misdrijf. Dat betekent ook dat uit de bewijsmiddelen niet behoeft te kunnen worden afgeleid door wie, wanneer en waar dit misdrijf concreet is begaan (Zie ook HR 27 september 2005, NJ 2006, 473).

Overigens lijkt er niets in de weg te staan om ook een fiscaal delict als gronddelict voor witwassen te bezigen. Op het moment van het opstellen van deze Aanwijzing heeft de Hoge Raad zich nog niet hoeven te buigen over een strafzaak waarin dit voorkwam. In de lagere rechtspraak zijn al wel voorbeelden te vinden van strafzaken waarin veroordeling plaatsvond wegens onder meer het witwassen van gelden die door middel van het plegen van fiscale feiten waren gegenereerd (zie bijvoorbeeld Rb Amsterdam, 3 februari 2005; LJN nr. AT5766).

Jurisprudentie witwassen

Uit jurisprudentie zoals deze is ontwikkeld sinds de inwerkingtreding van de witwasartikelen, alsmede uit de jurisprudentie uit inzichten die zijn af te leiden uit jurisprudentie uit de periode dat de helingbepalingen artikel 416 en 417 Sr nog werden gebruikt om witwassen te vervolgen, lijken de volgende elementen te kunnen worden afgeleid die van belang zijn voor de bewijsvoering:

- Dat het voorwerp uit misdrijf afkomstig is, dient ten laste gelegd en bewezen te worden. Het misdrijf hoeft niet nader te worden aangeduid of omschreven; volstaan kan worden met de vermelding van het feit dat het voorwerp uit misdrijf afkomstig is. Niet vereist is dat de rechter identificeert welk misdrijf precies aan het voorwerp ten grondslag ligt. Vaak zal dit niet mogelijk zijn, terwijl het ook niet relevant is voor de strafwaardigheid van het witwassen (vgl. HR 28-09-2004 LJN: AP2124).
- Uit de bewijsmiddelen behoeft niet te kunnen worden afgeleid door wie, wanneer en waar het achterliggende misdrijf concreet is begaan (vgl. HR 28-09-2004 LJN: AP2124). Blijkens de conclusie van PG Fokkens bij voornoemd arrest heeft het Hof de mogelijkheid dat het geld ook legaal verkregen zou kunnen zijn als zo onwaarschijnlijk kunnen beschouwen dat het als bewezen heeft kunnen aannemen dat het geld van misdrijf(ven) afkomstig was. Alles wees er immers op dat het hier om geld ging waarvan het bestaan en de herkomst verborgen moesten blijven.

KENNISDOCUMENT JURIDISCH KADER WITWASSTRAAT

- Teneinde opzet- en gewoontewitwassen te bewijzen dient voorwaardelijke opzet aangetoond te worden omtrent de wetenschap van de verdachte dat het voorwerp van een misdrijf afkomstig is. Er kan dan ook gebruik gemaakt worden van de formulering dat de verdachte 'bewust de aanmerkelijke kans aanvaardde'. Voor wat betreft schuldwitwassen is vereist: schuld ten aanzien van de omstandigheid dat het voorwerp van misdrijf afkomstig is. De verdachte heeft dit redelijkerwijs moeten vermoeden. Dit duidt volgens de Hoge Raad (HR 17 december 1985, NJ 1986, 428) op 'grove of aanmerkelijke onvoorzichtigheid'.
- Volgens de Hoge Raad (vgl. HR 9 februari 1999; NJ 1999, 327) zijn de termen verwerven, voorhanden hebben en overdragen van voldoende feitelijke betekenis om niet nader omschreven te hoeven worden in de tenlastelegging van art. 416 WvSr. De termen verhullen, verbergen, omzetten en gebruiken zullen daarentegen wel nader omschreven dienen te worden.
- Het OM en de rechter kunnen voor het bewijs van witwassen gebruik maken van, zoals ze in internationaal verband worden genoemd 'typologieën' van witwassen[5.]. Hierbij gaat het om min of meer objectieve kenmerken die, naar de ervaring leert, duiden op het witwassen van opbrengsten van misdrijven. Door analyse van reeds afgedane zaken en casusvergelijkingen kunnen bepaalde typen van witwassen alsmede de bijbehorende kenmerken worden onderscheiden. In Nederland worden dergelijke typologieën door FIU.NL ontwikkeld. Ter illustratie zullen in de bijlage de typologieën die op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze aanwijzing actueel zijn, worden gevoegd.

Straffen voor witwassen

Een verdachte van witwassen krijgt meestal een geldboete of een werkstraf. De precieze straf is afhankelijk van de waarde van de geheele goederen, en de vraag of de heling samen met anderen of alleen heeft plaatsgevonden. Er zit uiteraard ook verschil tussen opzettelijk witwassen, gewoontewitwassen, en schuldwitwassen. De straffen zijn vergelijkbaar met die voor heling:

Voor schuldwitwassen moet u rekening houden met de volgende straffen.

Waarde tot € 120,00.....20 uur werkstraf

Waarde tot € 1.200,00.....60 uur werkstraf

Waarde tot € 5.000,00.....100 uur werkstraf

De straffen voor opzetwitwassen liggen iets hoger.

Wanneer het witwassen samen met een ander is gepleegd geldt een verhoging van 1/3. Bij eenmalige recidive geldt een verhoging van 50%. Bij meermalen recidive voor witwassen of soortgelijke zaken geldt een verhoging met 100%.

Voor gewoontewitwassen gelden veel hogere straffen. Daar beginnen de straffen bij 80 uur werkstraf in de lichtste gevallen, oplopend tot gevangenisstraf bij een hoge frequentie.